

Farost-erősítésű kompozit előállítása szelektíven gyűjtött poliolefin kupakból és fa hulladékból

Production of wood-plastic composite from selectively collected polyolefin cap and wood waste

DREMÁK Csenge¹, Dr. GERE Dániel¹, Dr. CZIGÁNY Tibor^{1,2}

¹Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gépészmérnöki Kar, Polimertechnika Tanszék,

²HUN-REN-BME Kompozittechnológiai Kutatócsoport

1111 Budapest, Műegyetem rkp. 3.

Abstract

Due to the high demand for polyolefins, their recycling can help reducing plastic waste pollution. The use of degradable materials, such as wood fibers as a by-product of wood processing, can also contribute to waste reduction. The processing of these two materials into wood-plastic composites could be a possible solution for recycling plastic and wood waste. An analysis of the mechanical properties of the produced test specimens was carried out.

Keywords: wood fiber, composite, polyolefin, waste reduction, recycling

Kivonat

A poliolefinnek iránti kiemelt kereslet miatt újrahasznosításuk a műanyag hulladék-szennyezés mérséklését előmozdíthatja. A hulladékcsökkentéshez hozzájárulhat a lebomló anyagok, például a faipari eljárások melléktermékeként képződő farost használata is. E két anyag farost-erősítésű kompozitként történő feldolgozása a műanyag és fa hulladék újrahasznosítására lehetséges megoldást jelenthet. Kutatásunk során az előállított próbatestek mechanikai tulajdonságainak elemzését valósítottuk meg.

Kulcsszavak: farost, kompozit, poliolefin, hulladékcsökkentés, újrahasznosítás

1. BEVEZETÉS

2022-ben a globális műanyagtermelés 400,3 millió tonnát tett ki. Az össztermelés 45,2%-a poliolefin volt, amely polietilént és polipropilént foglal magába (PE és PP). Ehhez Európa 58,7 millió tonna termelésével járult hozzá, amelynek 37,5%-a poliolefin volt. Ugyanebben az évben a globális műanyagtermelés kevesebb, mint 9%-át tették ki a mechanikailag vagy kémiai újrhasznosított műanyagok. A poliolefinnek a fogyasztás utáni összműanyag hulladék közel kétharmadát teszik ki, amelyből az a következtetés vonható le, hogy a poliolefinnek újrahasznosításának kérdése sürgető megoldásra váró probléma [1-2].

Manapság kiemelt figyelem övezi a vizekben úszó műanyag hulladékokat. Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) Környezetvédelmi Programjának egyik előrejelzése szerint, megfelelő intézkedések nélkül a vízi ökoszisztémába kerülő évi 9-14 millió tonna műanyag hulladék 2040-re az évi 23-37 millió tonna hulladékot is elérheti [3]. Ennek következtében érdemes a vizekbe kerülő hulladékok összetételét jobban megvizsgálni. Minden évben megrendezésre kerül az International Coastal Cleanup elnevezésű gyűjtőakció, amelynek keretében globálisan önkéntesek tisztítják meg a partszakaszokat és a vizeket a különböző hulladékoktól. A 2022. évben az önkéntesek összesen 3 700 589 kg, 15 519 392 db hulladékot gyűjtöttek össze, amelyek közül a 10 legnagyobb mértékben előforduló hulladék közül a műanyag kupak a 4. helyen végzett 844 375 db gyűjtött mennyiséggel [4].

A farost-erősítésű kompozit lebomló erősítőanyag alkalmazásával a műanyag kupak hulladék fenntartható újrahasznosítását teheti lehetővé, így érdemes bővebb tárgyalást szentelni a kompozitok e típusának. A kompozit Czvikovszky és társai munkája [5] szerint egy többfázisú, összetett szerkezeti anyag, amely nagyobb igénybevétel esetén is kiváló adhéziós kapcsolatot fenntartó nagy szilárdságú és rugalmassági modulusú erősítőanyagot és szívós befoglaló anyagot tartalmaz. A kompoziton belül a farost-erősítésű kompozit értelmezésében megoszlának a szakirodalmak. Ashori [6] a növényi szálabból és hőre lágyuló vagy

hőre nem lágyuló polimerekből, Gardner és társai [7] a faanyagból, illetve hőre lágyuló és hőre nem lágyuló polimerekből, míg Bhaskar és társai [8] a faanyagból és hőre lágyuló polimerekből felépülő kompozitokat értik alatta.

Számos munka született poliolefinekből előállított farost-erősítésű kompozitok elemzésével kapcsolatban. Pokhrel és társai [9] vizsgálták kompatibilizálószer, maleinsav-anhidriddel ojtott polipropilén (MAPP), faliszt-, és pellet, illetve különböző fafajok alkalmazásának hatását az előállított kompozitok tulajdonságaira. Mosavi-Mirkolaei és társai [10] az általuk készített kompozitokban újrahasznosított műanyagok alkalmazásának hatását mérték fel a műanyagok ikercsigás extruderrel végzett termomechanikus degradációjának segítségével. Ezzahrae és társai, illetve Chaharmahali és társai [11-12] különböző fatartalmú, nagysűrűségű polietilént (HDPE) tartalmazó kompozitok tulajdonságait vizsgálták. Najafi és társai [13] originál és újrahasznosított poliolefinek alkalmazásának hatását vizsgálták az előállított kompozitok mechanikai tulajdonságaira.

A kutatás célja az volt, hogy felmérjük a megfelelő fatartalmat, amely esetén még megvalósítható a gyártás és a fa erősítőanyagként viselkedik. Ennek vizsgálatához 25 m/m%-os, 50 m/m%-os és 60 m/m%-os lucfenyő tartalmú kompozitokat gyártottunk, amelyekhez 5 pph (egész keverék 100%-os tömegére vonatkoztatott) mennyiségű kompatibilizálószer is adtunk. A próbatestek gyártását extrúzió és fröccsöntés segítségével valósítottuk meg. A mechanikai tulajdonságok elemzéséhez szakító-, hajlító-, illetve Charpy-féle ütvehajlító vizsgálatot végeztünk.

2. FELHASZNÁLT ALAPANYAGOK, ALKALMAZOTT BERENDEZÉSEK

2.1. Felhasznált alapanyagok

A kutatás során alkalmazott alapanyagok az 1. táblázatban találhatók.

Felhasznált alapanyagok jellemzői

1. táblázat

Jelölés	Megnevezés	Alapanyag típus	Származási hely	Jellemző
PEPP	Szelektíven gyűjtött poliolefin kupakhulladék	PE, PP	Jász-Plasztik Kft. (Jászberény)	Mosott, válogatott kupakdarálék, amely tipikusan 80 m/m% PE-t és 20 m/m% PP-t tartalmaz.
F250	Fafeldolgozási hulladék	Lucfenyő	Szalay Fatelep (Szigetszentmiklós)	Szemcseméret: <250 µm
F500	Fafeldolgozási hulladék	Lucfenyő	Szalay Fatelep (Szigetszentmiklós)	Szemcseméret: 250-500 µm
MAPE	Kompatibilizálószer	Fusabond E100	Dow (USA)	Maleinsav anhidriddel ojtott HDPE

2.2. Mintaelőkészítés

A fahulladékot BA – 200N típusú szitarázó géppel 250 µm alatti, illetve 250-500 µm közötti szemcseméretűre szitáltuk 5 perces ciklusidő (9 s álló, 1 s rázó mód), 2 mm-es amplitúdó, 4 db rendre 1000 µm, 710 µm, 500 µm és 250 µm cellaméretű szita alkalmazásával. A szitált fahulladékot (F250 és F500), illetve a rendelkezésünkre bocsátott szelektíven gyűjtött poliolefin kupakdarálékot (PEPP) Yamato DKN600 típusú szárítószekrényben 80 °C hőmérsékleten, 4 órán át szárítottuk.

A 250 µm alatti és 250-500 µm közötti szemcseméretű faanyagból 25 m/m%-os, 50 m/m%-os és 60 m/m%-os fatartalmú keverékek készültek. Minden fatartalmú keverékhez 5 pph MAPE (maleinsav-

anhidriddel ojtott HDPE) került hozzáadásra. Ezen kívül a faanyag jelenlétének hatásának felmérésére szelektíven gyűjtött kupakból referencia készült.

A keverékek kompaundálását Labtech Scientific 26-44 típusú ikercsigás extruderrel végeztük el a következő paraméterek alkalmazásával: 150 1/perces csigafordulatszám, 30-60 bar ömledéknyomás, garattól a szerszám felé haladva 190 – 190 – 195 – 195 – 200 – 200 – 205 – 205 – 210 – 210 – 210°C hőmérsékletprofil. A kompaundok hűtése és granulálása rendre levegő hűtésű ventilátoros szalag és LZ-120/VS típusú granuláló felhasználásával valósultak meg, 3 mm-es granulátum hossz megválasztásával. A próbatetek Arburg Allrounder Advance 270S 400-170 típusú fröccsöntőgéppel készültek az alábbi paraméterek mellett: 30°C szerszámhőmérséklet, 50 cm³/s befroccsöntési sebesség, 185 – 190 – 195 – 200 – 200°C hőmérsékletprofil, 30 s maradék hűtési idő, 5,20 s utónyomási idő, 100-300 bar utónyomás.

2.3. Vizsgálati módszerek

2.3.1. Szakítóvizsgálat

A méréseket Zwick Z005 típusú univerzális szakítógéppel hajtottuk végre MSZ EN ISO 527-2/1A típusú, 4x10x170 mm méretű próbatettel, 50 mm/perc szakítási sebesség és 115 mm befogási hossz mellett szobahőmérsékleten, 45%-os páratartalom esetén.

2.3.2. Hajlítóvizsgálat

A méréseket Zwick Z005 típusú univerzális szakító gép segítségével hajtottuk végre, MSZ EN ISO 178:2019 típusú, 4x10x80 mm méretű próbatettel, 10 mm/perc hajítási sebesség, 64 mm alátámasztási távolság és 10%-os maximális lehajlás beállításával, szobahőmérsékleten, 43%-os páratartalom mellett.

2.3.3 Charpy-féle ütvehajlító vizsgálat

A méréseket Ceast Resil Impactor Junior típusú ütőmű alkalmazásával végeztük, MSZ EN ISO 179-1/1eA típusú, 4x10x80 mm méretű próbatettel, 62 mm alátámasztási távolság mellett szobahőmérsékleten, 42%-os páratartalom mellett. A próbatetekeken a bemetszés mérete 2 mm volt, az alkalmazott kalapács üténergiája 15 J, az általa bejárt szög 115° volt.

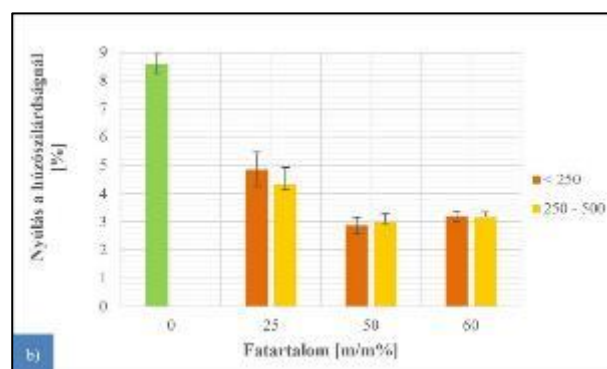
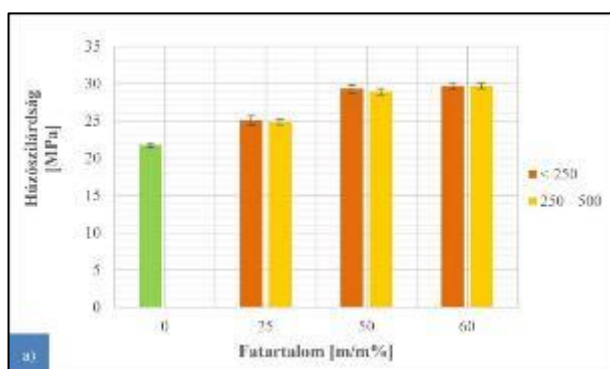
2.3.4. Fénymikroszkópi vizsgálat

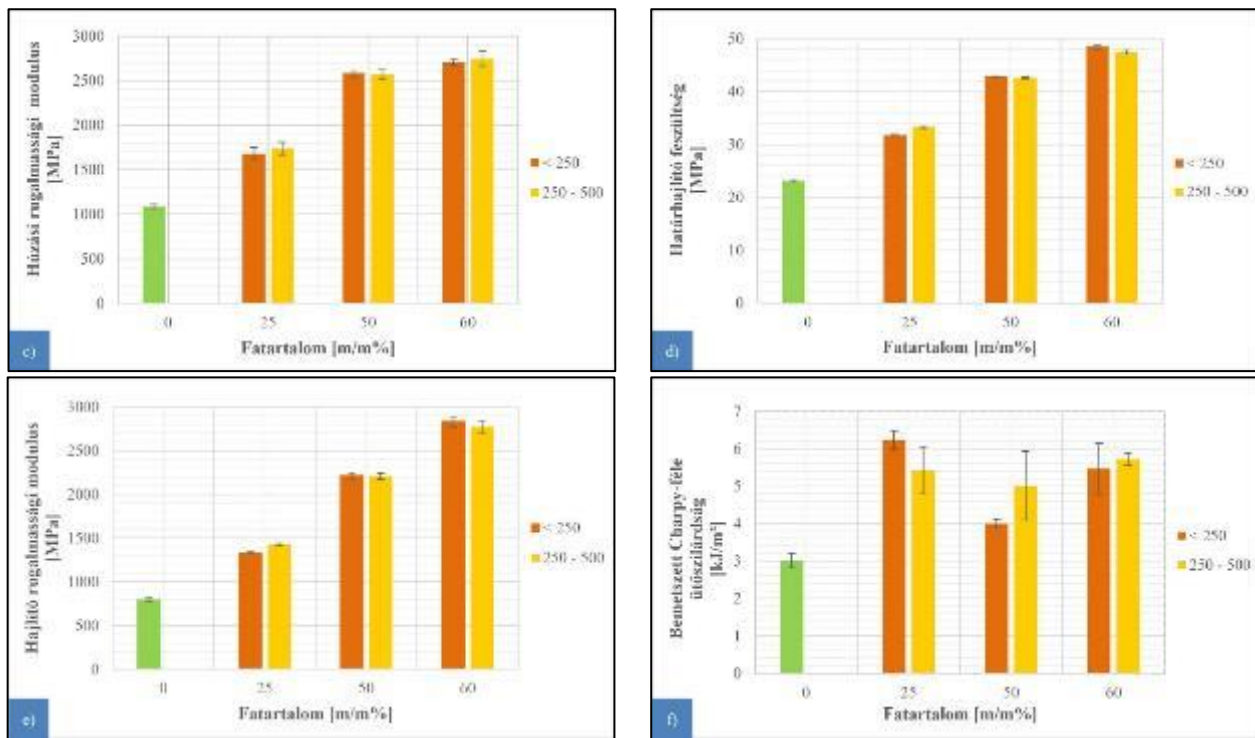
A Charpy-féle ütvehajlító vizsgálatok során létrejött töretfelületek vizsgálatát végeztük el Keyence VHX-5000 típusú fénymikroszkóp alkalmazásával.

3. KIÉRTÉKELÉS

3.1. Mechanikai vizsgálatok

Hatféle összetételű farost-erősítésű kompozit és szelektíven gyűjtött kupakból előállított referencia szakító-, hajlító-, illetve Charpy-féle ütvehajlító vizsgálatát végeztük el (1. ábra).

1. ábra. a) Húzószilárdság a fatartalom függvényében, b) Nyúlás a húzószilárdságnál a fatartalom függvényében, c) Húzási rugalmassági modulus a fatartalom függvényében, d) Határhajlító feszültség a fatartalom függvényében, e) Hajlító rugalmassági modulus a fatartalom függvényében, f) Bemetszett Charpy-féle ütőszilárdság a fatartalom függvényében

A húzószilárdság (1.a ábra) a fatartalom növelésével nőtt a vizsgált tartományon belül 50 m/m%-os mennyiségig, 60 m/m%-nál változatlan ez az érték. Az eredmények alapján elmondható, hogy a referenciához képest a fa erősítőanyagként viselkedett a kompozitokban.

A nyúlás a húzószilárdságnál (1.b ábra) értéke csökkent a fatartalom emelkedésével a vizsgált tartományon belül a referenciához képest. 25 m/m%-os fatartalom esetén viszonylag jelentős csökkenést követően 50 m/m%-ot elérve stagnált az értéke.

A húzási rugalmassági modulus (1.c ábra) értéke nőtt a vizsgált tartományon belül a referenciához képest a fatartalom növelésével. A vizsgált modulus értéke 50 m/m%-os fatartalom esetén több mint kétszeresére nőtt és 60 m/m% esetén további növekedés figyelhető meg. Ez arra vezethető vissza, hogy a lucfenyő húzási rugalmassági modulusa nagyobb, mint a poliolefineknek [14].

A határhajlító feszültség (1.d ábra) értéke nőtt a fatartalom emelkedésével a referenciához képest a vizsgált tartományon belül. 60 m/m%-os faanyag jelenlétével közel kétszeres feszültség növekedés figyelhető meg a referenciához képest. Az eredmények azt a fentebb tett állítást támasztják alá, hogy a fa erősítőanyagként viselkedett a kompozitokban a referenciához képest.

A hajlító rugalmassági modulus (1.e ábra) értéke a vizsgált tartományon belül a fatartalom növelésével nőtt a referenciához képest. Ez a növekedés 60 m/m%-os fatartalom esetén a referenciához képest három és félszeres szorzót eredményezett. Ez azzal hozható összefüggésbe, hogy a lucfenyő hajlító rugalmassági modulusa nagyobb, mint a poliolefineknek [14].

Az eddig elemzett mechanikai tulajdonságok esetében látható, hogy a fa szemcsemérete a vizsgált tartományon belül nem gyakorolt hatást a mechanikai tulajdonságok mérőszámi értékeire.

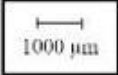
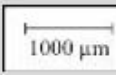

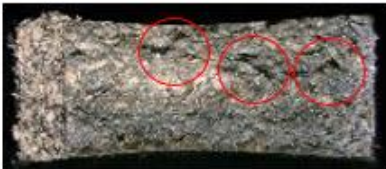

A bemetszett Charpy-féle ütőszilárdság eredményei (1.f ábra) esetén a szórásmezők átfedése figyelhető meg, így a fatartalom változására vonatkozóan nem vonható le egyértelmű következtetés. Azonban az megállapítható, hogy a faanyagot tartalmazó próbatestek bemetszett Charpy-féle ütőszilárdsága minden esetben nagyobb volt a referenciához képest.

3.2. Fénymikroszkópi vizsgálat

Minden összetétel Charpy-féle ütvehajlító vizsgálatából származó töretfelület 20x és 100x nagyítású felvételeit a 2. táblázat tartalmazza.

A Charpy-féle ütvehajlító vizsgálatok során kapott töretfelületek

2. táblázat

Összetétel	Nagyítás	
	20x 	100x
Ref		
25_250		
25_250-500		
50_250		
50_250-500		
60_250		
60_250-500		

A mikroszkópi képeken a polimer mátrix és a fa szemcsék között megfigyelhető a jó adhéziós kapcsolat és a fa szemcsék egyenletes eloszlása a próbatestek töretfelülete mentén. Viszont egyes esetekben, a piros körökkel jelölt területeken kitört szemcsék vagy lunkerképződés jelei láthatók.

4. ÖSSZEFOGLALÁS

A kutatás során a poliolefinnek, azon belül is a poliolefin kupakhulladék újrahasznosítását tűztük ki célul lebomló anyag felhasználásával. Farost-erősítésű kompozit próbatesteket állítottunk elő fafeldolgozási hulladék és szelektíven gyűjtött poliolefin kupakhulladék felhasználásával. A kompozitok háromféle, 25 m/m%-os, 50 m/m%-os és 60 m/m%-os, fatartalommal és kétféle, 250 µm alatti és 250-500 µm közötti, szemcseméretű faanyagból készültek. Az extrúzió és fröccsöntés alkalmazásával gyártott próbatestek szakítóvizsgálatát, hajlítóvizsgálatát, illetve Charpy-féle ütvehajlító vizsgálatát végeztük el. A mérések eredményei alapján megállapítottuk, hogy a vizsgált tartományon belül a Charpy-féle ütvehajlító szilárdság kivételével a szemcseméret nem befolyásolja a mechanikai tulajdonságokat, illetve, hogy 60 m/m%-os fatartalom alkalmazása egyes esetekben javítja, egyes esetekben pedig nem rontja a mechanikai tulajdonságokat.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A kutatás a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj (BO/00894/23/6) és a Kulturális és Innovációs Minisztérium ÚNKP-23-5-BME-453 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának, valamint a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) PD 146135 pályázatának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

IRODALMI HIVATKOZÁSOK

- [1] Plastics Europe: *Plastics-the fast Facts 2023*. Plastics Europe, Brussels, 2023.
- [2] Plastics Europe: *Polyolefins*.
<https://plasticseurope.org/plastics-explained/a-large-family/polyolefins-2/> (Utolsó megtekintés: 2024. 02. 20.).
- [3] United Nations Environment Programme (UNEP): *From pollution to solution – a global assessment of marine litter and plastic pollution*, Nairobi, 2021.
- [4] Ocean Conservancy: *International Coastal Cleanup 2023 Report*, Washington, D.C., 2023.
- [5] Czvikovszky T., Nagy P., Gaál J. *A polimertechnika alapjai*. Műegyetemi Kiadó, Budapest, 2000.
- [6] Ashori A.: Wood–plastic composites as promising green-composites for automotive industries!. *Bioresource technology*, 2008, 99(11), 4661-4667.
- [7] Gardner D. J., Han Y., Wang L. *Wood–plastic composite technology*. *Current Forestry Reports*, 2015, 1, 139-150.
- [8] Bhaskar K., Jayabalakrishnan D., Kumar M. V., Sendilvelan S., Prabhakar M. *Analysis on mechanical properties of wood plastic composite*. *Materials Today: Proceedings*, 2021, 45, 5886-5891.
- [9] Pokhrel G., Gardner D. J., Han Y. *Properties of wood–plastic composites manufactured from two different wood feedstocks: wood flour and wood pellets*. *Polymers*, 2021, 13(16), 2769.
- [10] Mosavi-Mirkolaei S. T., Najafi S. K., Tajvidi M. *Physical and mechanical properties of wood-plastic composites made with microfibrillar blends of LDPE, HDPE and PET*. *Fibers and Polymers*, 2019, 20, 2156-2165.
- [11] Ezzahrae M. F., Nacer A., Latifa E., Abdellah Z., Mohamed I., Mustapha, J. *Thermal and mechanical properties of a high-density polyethylene (HDPE) composite reinforced with wood flour*. *Materials Today: Proceedings*, 2023, 72, 3602-3608.
- [12] Chaharmahali M., Mirbagheri J., Tajvidi M., Najafi S. K., Mirbagheri Y. *Mechanical and physical properties of wood-plastic composite panels*. *Journal of Reinforced Plastics and Composites*, 2010, 29(2), 310-319.
- [13] Najafi S. K., Hamidinia E., Tajvidi M. *Mechanical properties of composites from sawdust and recycled plastics*. *Journal of Applied Polymer Science*, 2006, 100(5), 3641-3645.
- [14] Bárczy P. *Faanyagok alkalmazástechnikája*, Miskolci Egyetem, Miskolc, 2009.